

1 Jakie rodzaje terminów wyróżnia się w postępowaniu cywilnym?

Czas ma duże znaczenie w świecie prawa. W sprawach cywilnych sytuacje prawne są regulowane i ograniczane przez dwa rodzaje terminów: cywilnoprawne i procesowe. W zależności od tego, czy terminy wynikają z prawa materialnego czy procesowego, podlegają one odmiennym zasadom i sposobom obliczania.

O ile przepisy wyraźnie nie stanowią inaczej, zastosowanie mają terminy cywilnoprawne.

W przypadku terminów w sprawach cywilnych w ustawodawstwie portugalskim szczegółowo określa się kwestie przedawnienia, upływu terminu i niewykonania prawa (art. 298 kodeksu cywilnego).

Prawo do powołania się na przedawnienie powstaje w momencie, gdy osoba, której przysługuje dane prawo, nie skorzystała z niego w okresie ustawowym, o ile osoba taka ma swobodę korzystania z takiego prawa, a obowiązujące ustawodawstwo nie wyłącza jego przedawnienia. O znaczeniu pewności i bezpieczeństwa stosunków prawnych świadczy zatem fakt, że wykonanie praw musi nastąpić w określonym czasie. O stwierdzenie przedawnienia musi wnieść zainteresowana strona – sąd nie może orzec w tej sprawie z urzędu.

Upływ terminu oznacza ściśle rzecz biorąc wygaśnięcie prawa lub sytuacji prawnej w momencie upływu określonego terminu, bez mocy wstecznej.

W sprawach niepozostawionych swobodnemu uznaniu stron o upływie terminu z urzędu orzeka sąd, co może nastąpić na każdym etapie postępowania. W sprawach pozostawionych swobodnemu uznaniu stron konieczne jest powołanie się na upływ terminu w trybie postępowania sądowego lub pozasądowego. Niewykonanie prawa oznacza sytuację, gdy w ciągu ustawowego okresu nie wykonano prawa do wyłącznego lub wspólnego korzystania z przedmiotu lub uprawnienia, np. do uzyskania świadczeń lub czerpania korzyści ekonomicznych. Skutkiem niewykonania prawa jest jego wygaśnięcie.

O wygaśnięciu prawa w związku z jego niewykonaniem sąd nie może orzekać z urzędu.

Terminy procesowe są ustanowione w przepisach w celu wywarcia określonego wpływu na postępowanie (np. termin na wszczęcie postępowania lub na wniesienie sprzeciwu), przy czym termin jest określony jako okres minimalny albo ma charakter obowiązkowy.

Terminy minimalne służą odroczeniu do określonego momentu możliwości podjęcia czynności lub rozpoczęcia biegu innego terminu.

Jeżeli po upływie terminu minimalnego bieg rozpoczyna termin zawity, obydwa te terminy liczy się jako jeden termin.

Termin procesowy może zostać ustanowiony w przepisach lub na podstawie postanowienia sądu.

2 Wykaz różnych dni uznawanych za dni wolne od pracy na podstawie rozporządzenia (EWG, Euratom) nr 1182/71 z dnia 3 czerwca 1971 r.

Zgodnie z przepisami wspomnianego powyżej rozporządzenia za dni wolne od pracy w Portugalii uznaje się:

1 stycznia, Wielki Piątek, 25 kwietnia, 1 maja, 10 czerwca, 15 sierpnia oraz 8 i 25 grudnia.

3 Jakie ogólne zasady regulują terminy w postępowaniu cywilnym?

Zgodnie z ogólną zasadą portugalskiego prawa cywilnego procesowego w przypadku braku przepisów szczególnych stronom przysługuje 10-dniowy termin na złożenie wniosku o podjęcie jakiegokolwiek czynności procesowej lub o wszczęcie postępowania sądowego, wniesienie wniosku o unieważnienie, wytoczenie powództwa incydentalnego lub wykonanie jakiegokolwiek innego uprawnienia procesowego; strona przeciwna również ma 10 dni na złożenie odpowiedzi na pozew (art. 149 kodeksu postępowania cywilnego).

4 W którym momencie rozpoczyna się bieg terminu, jeżeli dana czynność ma zostać wykonana w danym okresie?

Co do zasady termin na udzielenie odpowiedzi zawsze rozpoczyna bieg w dniu powiadomienia o określonej czynności procesowej (art. 149 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego).

W trakcie postępowania stronom doręcza się powiadomienia za pośrednictwem ich pełnomocników procesowych.

Jeżeli powiadomienie ma na celu wezwanie strony do osobistego stawiennictwa, oprócz pełnomocnika procesowego powiadamia się również samą stroną sprawą listem poleconym ze wskazaniem daty, miejsca i celu takiego stawiennictwa.

Pełnomocników powiadamia się za pośrednictwem poczty elektronicznej (aby uzyskać dodatkowe informacje, zob.

[zarządzenie \(Portaria\) nr 280/13 z dnia 26 sierpnia 2013 r.](#) – system komputerowy zarejestruje datę doręczenia powiadomienia, przy czym domniemywa się, że nastąpiło to trzeciego dnia po sporządzeniu powiadomienia lub pierwszego dnia roboczego przypadającego po tym dniu, jeżeli dzień ten nie jest dniem roboczym.

Doręczenie listem poleconym za potwierdzeniem odbioru „uznaje się za dokonane w dniu podpisania potwierdzenia odbioru oraz uznaje się, że odbioru dokonał adresat, nawet jeżeli potwierdzenie odbioru zostało podpisane przez osobę trzecią – w takim przypadku domniemywa się, że pismo zostało niezwłocznie przekazane adresatowi, chyba że istnieją dowody świadczące o tym, że tak się nie stało” (art. 230 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego).

W przypadku postępowania mającego na celu wyegzekwowanie zobowiązań pieniężnych z tytułu umów sporządzonych na piśmie, w których strony podały swoje adresy do doręczeń, stosowne pisma wysyła się pocztą tradycyjną na wskazany adres, pod warunkiem że wartość przedmiotu sporu nie przekracza 30 000,00 EUR lub, w przypadku gdy wartość przedmiotu sporu przekracza tę kwotę, o ile dotyczy zobowiązania do ciągłej dostawy towarów lub świadczenia usług. Jeżeli adresat odmówi podpisania potwierdzenia odbioru lub przyjęcia listu, listonosz odnotowuje takie zdarzenie przed zwróceniem przesyłki do nadawcy, a doręczenie uznaje się za dokonane w oparciu o sporządzoną notatkę. W takiej sytuacji początkiem biegu terminu jest dzień odnotowania takiego zdarzenia.

W przypadku zwrotu przesyłki listowej z powodu jej nieodebrania przez adresata w urzędzie pocztowym w ustawowym terminie lub w przypadku gdy osoba inna niż osoba powiadamiana odmawia podpisania potwierdzenia odbioru lub odmawia odebrania przesyłki, próba doręczenia zostaje ponowiona, a osoba powiadamiana otrzymuje kolejną przesyłkę listową za potwierdzeniem odbioru. W takim przypadku listonosz zostawia pismo sporządzone na urzędowym formularzu w skrzynce pocztowej wraz z wszelkimi wymaganymi informacjami. Listonosz odnotowuje datę i faktyczne miejsce pozostawienia pisma, a następnie niezwłocznie przekazuje protokół doręczenia sądowi. Jeżeli nie ma możliwości pozostawienia pisma w skrzynce pocztowej powiadamianej osoby, listonosz zostawia awizo dla adresata. W takim przypadku powiadomienie uznaje się za skutecznie doręczone w dniu odnotowanym przez listonosza, a w razie zostawienia awiza – w ósmym dniu po takiej dacie (adresat zostaje o tym poinformowany w ostatnim skierowanym do niego piśmie). Od tego momentu liczony jest bieg terminu procesowego zapoczątkowanego doręczeniem.

W przypadku gdy doręczenie następuje za pośrednictwem pełnomocnika procesowego, komornika lub urzędnika sądowego, bieg terminu rozpoczyna się z chwilą podpisania potwierdzenia odbioru przez osobę powiadamianą.

Prawo cywilne procesowe dopuszcza możliwość przedłużenia terminu (dodatkowy okres przewidziany przez ustawodawcę) ze względu na odległość geograficzną pomiędzy miejscem doręczenia pisma a sądem, który rozpoznaje daną sprawę, lub ze względu na fakt, że pismo nie zostało doręczone adresatowi osobiście. W takich okolicznościach bieg terminu zawitego rozpoczyna się po upływie wspomnianego przedłużonego okresu.

W przypadku gdy miejsce pobytu osoby powiadamianej nie jest znane, powiadomienia dokonuje się za pośrednictwem obwieszczenia lub ogłoszenia, po czym następuje ich publikacja na ogólnodostępnej stronie internetowej (zob. wspomniany wcześniej art. 24 zarządzenia nr 280/13 z dnia 26 sierpnia 2013 r.). W takim wypadku uznaje się, że powiadomienie nastąpiło z dniem publikacji ostatniego ogłoszenia. Bieg przedłużonego terminu rozpoczyna się z dniem powiadomienia; termin na udzielenie odpowiedzi rozpoczyna bieg po upływie przewidzianego w przepisach przedłużonego terminu procesowego.

5 Czy na rozpoczęcie biegu terminu może wpłynąć lub go zmienić sposób przekazywania lub doręczenia dokumentów (doręczenie osobiste przez posłańca lub drogą pocztową)?

Tak. Zobacz odpowiedź na poprzednie pytanie.

6 Jeżeli dojdzie do zdarzenia, które rozpocznie bieg terminu, czy do terminu wlicza się dzień, w którym doszło do zdarzenia?

Do terminu nie wlicza się faktycznej daty podjęcia czynności, zdarzenia, wydania orzeczenia ani data doręczenia lub powiadomienia, które rozpoczynają jego bieg.

7 Jeżeli termin jest oznaczony w dniach, czy liczba dni obejmuje dni kalendarzowe czy dni robocze?

Termin procesowy określony ustawowo lub wyznaczony przez sąd ma charakter ciągły. Zostaje on jednak zawieszony na czas wakacji sądowych, z wyłączeniem terminów wynoszących sześć miesięcy lub dłuższych lub czynności procesowych, które ustawodawca uznaje za pilne, chyba że sędzia, po wysłuchaniu stron, wyda postanowienie z uzasadnieniem o zawieszeniu biegu terminu procesowego. Jeżeli termin na podjęcie czynności procesowej upływa w dniu, w którym sąd jest zamknięty, taki termin zostaje przedłużony do kolejnego dnia roboczego.

Wakacje sądowe trwają od 22 grudnia do 3 stycznia, od Niedzieli Palmowej do Poniedziałku Wielkanocnego i od 16 lipca do 31 sierpnia.

8 Kiedy taki termin jest wyrażony w tygodniach, miesiącach lub latach?

W przypadku gdy taki termin jest wyrażony w miesiącach lub latach, jego początek określa się w ten sam sposób, tj. bieg terminu rozpoczyna się w następnym dniu po doręczeniu, powiadomieniu lub wystąpieniu odpowiedniego rozpoczynającego go wydarzenia.

9 Kiedy upływa termin, jeżeli jest wyrażony w tygodniach, miesiącach lub latach?

Termin wyrażony w dniach upływa po określonej liczbie dni od początku terminu, na warunkach opisanych w odpowiedzi na część b) tego pytania.

Termin wyrażony w tygodniach, miesiącach lub latach rozpoczynający bieg w określonym dniu upływa o godzinie 24:00 analogicznego dnia w ostatnim tygodniu, miesiącu lub roku terminu, przy czym jeśli w ostatnim miesiącu nie ma analogicznego dnia, termin upływa w ostatnim dniu takiego miesiąca (art. 279 lit. c) kodeksu cywilnego).

Ponieważ niedziele i dni ustawowo wolne od pracy traktuje się w taki sam sposób jak wakacje sądowe, terminy upływające w niedzielę lub w dzień ustawowo wolny od pracy zostają przedłużone do kolejnego dnia roboczego, jeżeli taki termin dotyczy kwestii, która musi zostać rozpoznana przez sąd.

10 Czy w przypadku, gdy termin upływa w sobotę, niedzielę, oficjalny dzień świąteczny lub dzień wolny od pracy, termin taki zostaje przedłużony do kolejnego dnia roboczego następującego po takim dniu?

Sądy są otwarte wyłącznie w dni robocze.

Zgodnie z zasadą obliczania wszystkich terminów procesowych, jeżeli termin na wykonanie określonej czynności procesowej upływa w dniu, w którym sądy są zamknięte, termin taki zostaje przedłużony do kolejnego dnia roboczego.

11 Czy w określonych okolicznościach można przedłużyć termin? Jakie warunki należy spełnić, aby skorzystać z takiego przedłużenia terminu?

Ustawowy termin procesowy może zostać przedłużony w przypadkach przewidzianych w obowiązujących przepisach. Za zgodą stron termin procesowy może zostać jednorazowo przedłużony na taki sam okres (art. 141 kodeksu postępowania cywilnego).

12 Jakie terminy obowiązują w przypadku odwołań?

Termin na wniesienie apelacji wynosi 30 dni od daty otrzymania powiadomienia o wydaniu orzeczenia oraz 15 dni w pilnych przypadkach i w sprawach, o których mowa w art. 644 ust. 2 i w art. 677 kodeksu postępowania cywilnego.

Jeżeli wydano orzeczenie zaoczne i nie ma obowiązku zawiadamiania strony zgodnie z art. 249 kodeksu postępowania cywilnego, termin na wniesienie apelacji rozpoczyna bieg w dniu opublikowania orzeczenia, chyba że strona stawi się w sądzie przed zakończeniem tego okresu – w takim przypadku musi zostać powiadomiona o wyroku lub postanowieniu, a termin rozpoczyna bieg od dnia powiadomienia.

W przypadku postanowień lub wyroków ustnych odtworzonych podczas postępowania termin rozpoczyna bieg w dniu ich wydania, pod warunkiem że strona była przy tym obecna lub została wezwana do stawienia się w sądzie celem wzięcia udziału w tej czynności.

Jeżeli, poza wskazanymi powyżej przypadkami, powiadomienie nie jest konieczne, termin rozpoczyna bieg w dniu, w którym dana osoba dowiedziała się o wydaniu orzeczenia.

Termin na złożenie odpowiedzi na apelację przez pozwanego jest taki sam jak termin na wniesienie apelacji przez powoda.

W swojej odpowiedzi pozwany może zaskarżyć dopuszczalność lub termin wniesienia apelacji, jak również legitymację procesową powoda.

Jeżeli celem apelacji jest przegląd zgromadzonego materiału dowodowego, termin na wniesienie apelacji i złożenie odpowiedzi zostaje przedłużony o 10 dni.

Jeżeli pozwany wystąpi z wnioskiem o rozszerzenie zakresu apelacji, powód może odpowiedzieć w terminie 15 dni od daty powiadomienia o wniosku.

W przypadku gdy po stronie powodowej lub pozwanej występuje kilka podmiotów, nawet jeżeli są one reprezentowane przez różnych adwokatów, dla każdego z nich wyznacza się osobny termin na złożenie odpowiedzi. Sekretariat sądu jest odpowiedzialny za zapewnienie rozpoznania wszystkich spraw w wyznaczonych dla nich terminach.

13 Czy sądy mogą zmieniać terminy, w szczególności termin stawiennictwa lub oznaczać szczególną datę stawiennictwa?

Nie ma możliwości skrócenia terminów ustawowych.

14 Jeżeli zawiadomienie o czynności dotyczącej strony zamieszkałej w miejscu, w którym mogłaby ona skorzystać z przedłużenia terminu, następuje w miejscu, w którym osoby tam zamieszkujące nie mogą skorzystać z przedłużenia, to czy osoba taka traci przywilej wspomnianego przedłużenia?

Pozwanemu, któremu doręczono powiadomienie o złożeniu przeciwko niemu pozwu cywilnego, przysługuje określony termin na złożenie odpowiedzi. Termin taki może zostać przedłużony, jeżeli powiadomienie zostało doręczone poza okręgiem, w którym znajduje się sąd i w którym odbędzie się postępowanie.

Możliwość przedłużenia terminu na wniesienie odpowiedzi na pozew zależy od tego, czy powiadomienie zostało doręczone poza okręgiem, w którym znajduje się sąd i w którym odbędzie się postępowanie, a nie od miejsca zamieszkania osoby powiadamianej – art. 245 kodeksu postępowania cywilnego.

15 Jakie konsekwencje ponosi się w przypadku niedochowania terminu?

Upływ terminu zawitego skutkuje utratą prawa do podjęcia czynności procesowej. Strona może jednak podjąć czynność procesową po upływie terminu w przypadku zaistnienia uzasadnionej przeszkody; oprócz powyższego czynność procesową można również podjąć w ciągu pierwszych trzech dni roboczych od daty upływu terminu, pod warunkiem niezwłocznego uiszczenia grzywny.

16 Jeżeli termin upłynął, jakie środki przysługują osobom, które go nie dochowały, np. stronom niestawiającym się w sądzie?

Czynność procesową można podjąć po upływie terminu w przypadku zaistnienia uzasadnionej przeszkody, o której mowa w odpowiedzi na pytanie 14; innymi słowy, w rezultacie zdarzenia pozostającego poza kontrolą osób, których termin dotyczy, lub ich pełnomocników, które uniemożliwiło dokonanie określonej czynności w terminie. W takim przypadku strona powołująca się na przeszkodę musi niezwłocznie przedstawić dowody potwierdzające. Niezależnie od zaistnienia uzasadnionej przeszkody, czynność procesową można podjąć w ciągu pierwszych trzech dni roboczych od daty upływu terminu pod warunkiem uiszczenia grzywny, o której mowa powyżej, przy czym sędzia może wyjątkowo orzec o obniżeniu lub zniesieniu grzywny, w przypadku gdy strona wyraźnie znajduje się w trudnej sytuacji finansowej lub gdy kwota grzywny zostanie uznana za wyraźnie nieproporcjonalną – dotyczy to w szczególności powództwa niewymagającego wyznaczenia pełnomocnika procesowego oraz czynności podejmowanej przez samą stronę.

Dalsze informacje

[Dyrekcja Generalna ds. Polityki w dziedzinie Wymiaru Sprawiedliwości](#)

[Dyrekcja Generalna ds. Wymiaru Sprawiedliwości](#)

[Dziennik urzędowy](#)

[Baza dokumentów prawnych](#)

Ostatnia aktualizacja: 12/09/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.